Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002269

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-06-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сейтасанова Анастасія Анатоліївна

2. Anastasiia A. Seitasanova

Кваліфікація: д.філософ, 023

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0135-1094

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Теорія та історія мистецтва

Дата захисту: 14-06-2024

Спеціальність за освітою: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.103.027_5479_Сейтасанова А.А.

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.07.51, 18.19.05, 18.31.31.09, 18.31.09.29

Тема дисертації:

1. Художньо-стильові особливості живопису Адальберта Ерделі: роль впливів європейських мистецьких шкіл

2. Artistic and stylistic features of Adalbert Erdelyi`s painting: the role of influences of European art schools

Реферат/анотація:

1. Дисертація є першим комплексним дослідженням художньо-стильових особливостей живопису Адальберта Ерделі (1891–1955) та ролі впливів європейських мистецьких шкіл на його творчість. Актуальність зумовлена переосмисленням доробку закарпатського митця та недостатнім вивченням художніх методів, які він застосовував у живописі. Мета роботи – розкриття характерних стилістичних та образотворчих засобів художньої діяльності А. Ерделі та визначення впливів, яких він зазнав, зі сторони художніх шкіл Будапешта, Мюнхена та Парижа першої половини XX ст. Наукова новизна дослідження полягає в комплексному мистецтвознавчому аналізі творчої спадщини майстра; максимально повному обсязі розкриття художньо-естетичної природи його творчості; аналізі та введенні в науковий обіг маловідомих творів з приватних колекцій; проведенні порівняння композиційних та колористичних прийомів А. Ерделі та П. Сезанна, на

основі яких виявлено міру наслідування та індивідуальні особливості манери майстра із Закарпаття. У дисертації розглянуто роботи учбового періоду (1911–1916), які вказують, що художник отримав академічний вишкіл, засвоїв анатомію, навчився реалістично зображувати натуру. Нечисленні твори 1916–1922 рр. дозволили виокремити мукачівський період як окрему складову творчої біографії А. Ерделі. Їх аналіз дозволив зібрати нові дані про творчість цих років. Досліджено творчість періоду перебування А. Ерделі в Німеччині 1922–1926 рр. та виявлено нові риси у мистецькій манері художника. У ній бачимо прояви течії експресіонізму, що панувала на той час в німецькій культурі. Було уточнено інформацію стосовно участі А. Ерделі у виставці в Скляному палаці 1923 р. Визначено коло улюблених жанрів митця. Виявлено, що вже на цьому етапі творчості митець зацікавився кольором як засобом виразності, який стане провідним у майбутній творчості. У мюнхенському періоді був закладений новий підхід до живопису, надалі на цій основі був вироблений індивідуальний почерк майстра. Проаналізовано особливості почерку майстра в період роботи в Ужгороді в 1926–1929 рр. Відзначено інтерес художника до улюблених мотивів: склянки води, віддзеркалення на полірованих поверхнях та у водоймах, введення в композицію зображення своїх попередніх творів. Досліджено роль поїздки А. Ерделі до Франції в 1929–1931 рр., відвідування художньої колонії в місті Ґаржілес. Зміни у художньому баченні митця на основі аналізу низки живописних творів, написаних там, дозволили виявити тенденції фовізму. Уточнено інформацію стосовно виставки в Парижі (1930), в науковий обіг введено раніше не опубліковані архівні матеріали. Проведено порівняння творчих методів А. Ерделі і П. Сезанна. Розглянуто спільні риси в побудові композиції, застосуванні контура та щільних хроматичних площин, сюжетах та філософському наповненні картин. З'ясовано відмінні риси їх творчих манер у пластиці форм, накладанні мазка, його фактури та виборі палітри. Також проаналізовано різний підхід художників у роботі в портретному жанрі та натюрморті. Виявлено схожі принципи в жанрах ню та пейзажі. Сприйняття оновленої методики сезаннізму, зацікавлення колористичними шуканнями фовізму, що наклалися на місцеве закарпатське підґрунтя, допомогли майстру реалізувати неповторний почерк. Уточнено специфіку різних жанрів у живописі А. Ерделі в 1931–1944 рр. Систематизація спадщини цієї доби дозволила виявити широкий діапазон мистецьких жанрів та їх підтипів. Інтерес до них визначався розробкою різної стилістики, колористичних та структурно-образних рішень, характеру трактування натури, сюжетно-композиційних та художньо-стильових завдань. На основі аналізу живопису охарактеризовано стійку художню манеру, властиву роботам А. Ерделі в зрілому періоді, і постійні напрями його творчих пошуків. Мистецтвознавчий аналіз пізнього періоду творчості А. Ерделі в 1945–1955 рр. виявив формування нового методу, що базується на поєднанні декоративного експресивного реалізму попередніх років з вимогами соціалістичного реалізму. Це призвело до наростаючої описовості, що проявлялася в деталізації, а також матеріальності форм в усіх жанрах, в яких майстер працював. З'ясовано, що діяльність А. Ерделі є видатною в історії українського мистецтва. Заявивши про себе як про талановитого художника, він продовжив нести свій мистецький досвід як педагог, який виховав наступне покоління відомих митців, що стали осередком сучасної закарпатської школи живопису. Будучи обраним головою місцевої професійної спілки художників тричі, він став авторитетом як організатор виставок та просвітник, якісно піднявши мистецтво Закарпаття і вивівши його на європейський рівень. Практичне значення дисертації полягає у зібранні, вивченні та систематизації значного обсягу матеріалу, який може бути використаний для інформації про професійну діяльність художника. Історіографічні, фактологічні та ілюстративні матеріали можуть бути застосовані у науково-дослідній роботі, при створенні учбових програм та лекційних курсів з історії образотворчого мистецтва України XX ст.

2. The dissertation is the first comprehensive study of the artistic and stylistic features of the painting of Adalbert Erdelyi (1891–1955) and the role of the influence of European art schools on his work. The relevance of the study is due to the rethinking of the Transcarpathian artist's work and the insufficient study of the artistic methods he used in painting. The aim of the work is to reveal the characteristic stylistic and figurative means of A. Erdelyi`s artistic activity and to determine the influences that he experienced as an artist from the art schools of Budapest, Munich and Paris of the first half of the twentieth century. The scientific novelty of the study lies in the comprehensive art historical analysis of the master's creative heritage; the fullest possible disclosure of the artistic

and aesthetic nature of his work; analysis and introduction into scientific circulation of little-known works from private collections in Ukraine and European countries; comparison of compositional and coloristic techniques of A. Erdelyi and P. Cézanne, on the basis of which the degree of imitation and individual characteristics of the Transcarpathian master's style were revealed. The dissertation examines the paintings of the study period (1911–1916), which indicate that the artist received academic training, mastered anatomy, and learned to depict nature realistically. A few works of 1916–1922 allowed us to distinguish the Mukachevo period as a separate component of A. Erdelyi`s creative biography. The dissertation examines the work of A. Erdelyi during his stay in Germany in 1922–1926 and reveals new features in the artist`s style. It shows manifestations of the expressionism trend that prevailed in German culture at that time. The information on A. Erdelyi`s participation in the exhibition in the Glass Palace in 1923 was clarified. The circle of the artist`s favorite genres was determined. It was found that already at this stage of his work the artist became interested in color as a means of expression, which would become a leading one in his future work. In the Munich period, a new approach to painting was laid down, and later on this basis, the individual handwriting of the master was developed. The thesis analyses the peculiarities of the artist's handwriting during his work in Uzhhorod in 1926–1929. The artist's interest in his favorite motifs is noted: a glass of water, reflections on polished surfaces and in water bodies, the introduction of images of his previous works into the composition. The role of A. Erdelyi's trip to France in 1929–1931, his visit to the artistic colony in Gargiles is investigated. The changes in the artist's artistic vision based on the analysis of a number of paintings created there allowed to identify the tendencies of Fauvism. The creative methods of A. Erdelyi and P. Cézanne are compared. The common features in the construction of the composition, the use of contour and dense chromatic planes, plots and philosophical content of the paintings are considered. The perception of the updated methodology of Cezanneism, interest in the coloristic pursuits of Fauvism, which were superimposed on the local Transcarpathian soil, helped the master to realize his unique style. The specifics of different genres in A. Erdelyi`s painting in 1931–1944 are clarified. The systematization of the heritage of this period allowed us to identify a wide range of artistic genres and their subtypes. The interest in them was determined by the development of different stylistics, coloristic and structural-figurative solutions, the nature of the interpretation of nature, plot and composition, and artistic and stylistic tasks. An art historical analysis of the late period of A. Erdelyi's work in 1945–1955 revealed the formation of a new method based on a combination of decorative expressive realism of the previous years with the requirements of socialist realism. It has been found that the activity of A. Erdelyi is outstanding in the history of Ukrainian fine art. Having declared himself as a talented artist, he continued to carry his artistic experience as a teacher who brought up the next generation of famous artists who became the center of the modern Transcarpathian school of painting. Being elected as the head of the local professional union of artists three times, he became an authority as an exhibition organiser and educator. The dissertation is the first comprehensive study of the creative and life path of A. Erdelyi. Its practical significance lies in the collection, study and systematisation of a significant amount of material that can be used to provide information about the artist's professional activities. Historiographical, factual and illustrative materials can be used in research work, in the creation of curricula and lecture courses on the history of fine arts of Ukraine in the twentieth century.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0121 U 111260

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Стрій А. (2020) Становлення творчої особистості Адальберта Ерделі в контексті угорського культурно-мистецького процесу першої половини XX століття. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Т. 2, № 32. С. 27–33.
- 2. Стрій А. (2020) Еволюція живописної манери в портретах Адальберта Ерделі. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Т. 34, № 34. С. 180–186.
- 3. Стрій А. (2021) Історіографія постаті Адальберта Ерделі: стан і проблеми. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Т. 3, № 40. С. 48–52.
- 4. Сейтасанова А. (2023) Художньо-стильові особливості живопису Адальберта Ерделі в 1922–1926 роках. Fine Art and Culture Studies. Т. 4, № 4. С. 147–153.
- 5. Сейтасанова А. (2023) Французький період у творчості А. Ерделі (1929–1930 рр.): творчі студії та стилістичні особливості. Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва». № 34. С. 168–175.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: дисертація є першим комплексним дослідженням творчого та життєвого шляху а. ерделі. її практичне значення полягає у зібранні, вивченні та систематизації значного обсягу матеріалу, який може бути використаний для інформації про професійну діяльність художника. історіографічні, фактологічні та ілюстративні матеріали можуть бути застосовані у науково-дослідній роботі, при створенні учбових програм та лекційних курсів з історії образотворчого мистецтва україни хх століття.

Охоронні документи на ОПІВ:

Літературні та художні твори

Всі досліджувані у дисертації твори використовуються згідно ст.444 ЦК України та ст. 22 п.2.1, 2.2, 2.14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» із змінами, внесеними згідно із Законами №2849-IX від 13.12.2022, № 2974-IX від 20.03.2023 про випадки правомірного використання твору без згоди автора.

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0124U001843

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лагутенко Ольга Андріївна

2. Olga A. Lagutenko

Кваліфікація: д. мист., професор, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5934-2943

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гаврош Оксана Іванівна

2. Oksana I. Havrosh

Кваліфікація: к. мист., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9456-1460

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Закарпатська академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 26465086

Місцезнаходження: вул. Минайська 38/80, Ужгород, Ужгородський р-н., 88015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Міщенко Ірина Іванівна

2. Iryna I. Mishchenko

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3525-5885

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бабунич Юлія Ігорівна

2. Yuliia I. Babunich

Кваліфікація: к. мист., доцент, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1947-8325

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Денисюк Ольга Юріївна
2. Olga Y. Denysiuk

Кваліфікація: к. мист., доцент, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8196-8608

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Селівачов Михайло Романович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Селівачов Михайло Романович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Кашшай Олена Степанівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна